

Marcsek Sándor, Pinhac Rezső, Pongrácz Pál, Papp Szász Tamás, Jurenák Géza, Szauer József, Emmerling László, Kesey László, Géczy Géza, Pollák István és Aurél, Kiszely Géza, Possel István, Jó István, Bejna Ferencz, Török József, Bohrandt Lajos, Inselt Lajos, Kovács József, Szigeti Endre, Kikaker Ernő, Simonyi Kálmán, Kis Béla, Türk Sándor, Barcezen Gábor, Kohn Benő, Cservenka Sándor, Dely István, Reszely János, Czikker Ferencz, Neoschil Antal és Sándor, Mauthner Imre, Kósa Miklós, L. Gyárfás Elemér, Littomericzky Nándor, ifj. Romák Béla, Ottisz Béla, Farber József, ifj. Szóts Farkas, Hari Zsuzsika, Donáth Géza, Kurja Jenő, Andriška Emil, Borosnyay Oszkár, Spur Endre, Rechnitzer Aladár, Schulz Károly, E. Csiky Imre, Nay testvérek, Vida Károly, Dömötör Lajos, Heller László, László Pál, Zurányi Gusztáv, Bigler Aladár, Belicza István, Jankó Béla, Feyér László, Kutlik Félix, Baum Béla, Cseke Vince, Ilovsky Sándor, Ruzs G., Máyer Jenő, Ács Nagy István, Flamm Róbert, Alexy Lajos, Fejérpataky Tibor, Deutsch Ignác, Viski Jenő, Giller János, Rosenberg Ferencz, Huszmay Lipót, Prenoszil Béla, Tary Sándor, Ajtay Géza, *Buttykay Odön*, Vértes Géza, Mohilla Sándor, Deutsch Jenő, Milhofer Gyula, Orliczky János, Politzer Hugó, Vadas Zoltán, Jámbor Zoltán és László, Balás Imre, Engel Tibor, Fink Tibor, Hild Lajos, Znojemszky Nándor, Przybilla Jenő, Vadas Gyula, Molnár Aladár, Fejérvány Iván, Prágyik Flóris, Finger Béla, Harmath Iván, Fursatz Lipót, Köstler Arthúr, Ronchetti József, Fellner József, Erdős Fülöp, Eckhardt Ferencz, Griesel János, Gotláb István, Stein Jenő, Pavlicsek Leó, Balássy Miklós, Schäffer Lipót, Kollmann Jenő, Milutinovics Kornél, Groszmann Ernő, ifj. Simay Vilmos, Vértes Tivadar, Wirtschafter Béla, Possel István.

A jutalmul kitűzött könyvet (Laurie: «Diákélet Angolországban») *Buttykay Odön* kalocsai főgimn. V. o. t. nyerte meg.

A **Vörösmarty-szobor** javára «Vörösmarty-szám»-unk fejében folytatólagosan a következő tanintézetektől kaptunk adományokat:

Múlt heti kimutatásunk	1014 kor. 77 fill.
Debreczeni állami főreáliskola	20 " "
Dévai főreáliskola	6 " "
Ungvári állami reáliskola	5 " 50 "
	1046 kor. 27 fill.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Herus. A «Magyar Nyelvőr» előfizetési díja egész évre 10 korona. Szerkesztősége: Budapest, VII. kerület, Newyork-palota (Simonfi Zsigmond a szerkesztője). — **G. A.** (Nagyvárad.) Az *Emke* címe Kolozsvár (ügyvezető alelnök Sándor József orsz. képviselő). *Képzőművészeti Társulat*, Budapest, VI. ker., Andrassy-út 14. **F. M. K. E.** székhelye úgy tudjuk, hogy Kassán van. A tagsági díjak különbözők. Előbb jelentkezni kell, az egyesület majd elküldi a tagsági díjról szóló nyugtatványokat esetről-esetre. — **Tibet.** A mihez ön anyagot kér, az középiskolai tanuló erejét meghaladó téma. Nagy és tudós elmék századokon át fáradoztak annak megfjtésén. Válaszszon erejéhez és tudásához mért tételt. A nyers anyag ehhez még nem elég. Adomákról is fogunk gondoskodni. Erre mi már régebben gondoltunk. — **M. Ö.** 1. Nem kell. 2. Regényfolytatás csak most kivételesen jelent meg könyvalakban, mert az új előfizetők oly tömegesen jöttek, hogy előbbi számaink mind elfogytak. 3. Kérdését közöltük az illető rovat vezetőjével, ő majd felelni fog. — **Possel István.** Köszönjük szives figyelemzetését. A dolognak mi is utána járunk. A *hazafias czégér* alatt sokan visszaélnék a jóhiszemű közönség bizalmával. — **K. A.** (Temesvár.) Az a barátod téged megrtált fiam. Kérdezd meg tőle,

hogy ő csinált-e valaha *hatszáz jó rejtvényt?* — **Novszky Sándor** (Makó) előfizetők el szeretne osztrák és magyar filléres bélyegeket adni, természetesen elhasználtakat; ha valaki tudja, hogy hol vesznek ilyeneket, tudassa velünk, mert mi bizony nem tudjuk. — **Eckstein Sándor** (Lugos) kéri Devecseri Ernő (Budapest, VI., Podmaniczky-utca 27.), hogy írjon neki bővebben képes levelezőlap-gyűjteményéről. — **M. R.** Megkapja, ha két évi gyakorlat után a budapesti vagy kolozsvári egyetemnek a hallgatója lesz. — **Vezér.** A választ, ha megérkezik, tudatni fogom önnel. — **Ifj. T. Gy.** Közölni fogjuk. Effajta holmikkal csak kopogtasson be minél gyakrabban. — **Molnár.** (Komárom.) Azokat a számokat már nem küldhetjük el, mert a fennmaradt példányokat a kiadóhivatal beköztette. — **T. S.** (Gyoma.) Igen jó a Franklin-Társulat kiadásában megjelent Tipray-Schubert-féle «magyar-német szótár». Ára 4 korona. — **P. H.** (Pozsony.) Azt a költeményt nem ismerjük. Ha az íróját tudná, könnyen útba igazítanók. Az irodalomtörténet nem ismeri, mint fontos témákat. — **Julius.** 1. Kívánsága szerint közhírré tesszük, hogy ön el szeretne adni egy külföldi bélyeggyűjteményt 10 koronáért. 2. Rejtvényt beküldeni lehet, ha sikerült, közölni is fogjuk, sőt a nevét is aláírjuk. 3. Közvetítői díjat nem fogadunk el sem öntől, sem másától, azért hát ne kötelezze magát arra, hogy bizonyos föltétellel előfizet lapunkra tovább is. Öcsém, öcsém, a «Tanulók Lapja» nem üzleti vállalat! — **B. J.** (Szeged). Megkaphatja a Franklin-Társulatnál. Füzetenként 40 f. — **Tekus Oszkár.** Megkaphatja. Ára fűzve 4 korona 80 fillér, kötve 6 korona 40 fillér. — **F. J.** (*Vágy.*) Biztató kísérlet. Még nem közölhető, de öntől fogunk mi még közölhető is olvasni. — **Lantos.** (*Hol a tavasz...*) Még gyöngécske. Látszik, hogy kevés a mondani valója. A verseknek vagy *érzelmi* vagy *eszméi* tartalmának kell lennie; az egyszerűségével és igazságával hat meg, ha költői formába öltöztetjük, az eredetiségével és mélységével. Tehát még várjunk a sikerrel. Egyébként meleg, elismerő sorai arról tanúskodnak, hogy szeret olvasni és okulni. Petőfi ág. evangélikus vallású volt, de hát ez remélem mellékes dolog. — **H. E.** 1. Te fiam először is beküldötted «első megpróbálkozásodnak a virágát» — hm, kissé zöld virágocska. Ejnye, ejnye, fiam, hogy is mertél te *ilyen* verset írni? . . . 2. Képrejtvényed rajza oly apró, mintha apró bollaik kelték volna lábra. 3. A ki katonavőrső akar lenni, az *kaphat* ösztöndíjat, csak az a kérdés, hogy *kap-e*. 4. A *T. L.*-nak annyival több előfizetője lesz, a hányat majd te fogsz gyűjteni, mert gyűjtőívet küldünk. — **K. Gy.** Kisfaludy verse nagyon a füledbe csengetett, mikor ezt a versikét költötted, no de azért a versike nagyon gyöngécske. Az ilyet jó megtartani emlékül. Később tanulságos lesz. — **Verselő.** Az önképzőkör bírálati gyakran nem fognak az én ítéletemmel megegyezni, de hát mi külön-külön szempontból ítélünk. A mi ott *jó*, az nekem esetleg nem felel meg. Újabb szerzeményeiben (*Isten, Lehull e az ég, Nekem ne is...*) egy-két jól hangzó sor akad, de egészben véve egyik sem válik ki. Verselgető kedve van, a forma iránt is bizonyos fogékonysága, de hát várnia kell még, s a ki nagyon türelmetlen, az egyúttal elbizakodott is. Ettől óvja meg önt a józan önbírálat.

AJANDEKUL

kiválóan alkalmasak a

fotografáló készülékek,

Laternamagikák, Sciopticonok, mivel szórakoztató és tanulmányos időtöltést nyújtanak, B5 választékban lap-hatók 8965

Veszprémi Samu utóda

PEJTSIK KÁROLY

fényképező-czikk szaküzletében,

Budapest, IV., Károly-utca 1

Január hó 1-től főszület. IV., Város ház-utca 1. szám, Standard-palota, Kossuth Lajos-utca sarok.

Arjegyzeik kívánatra ingyen.

Kodakok, albumok, kartonok.

Objektívök, kamrák. Filmek, lenvizek, vegyszerek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre — 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre — 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre — 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

«DEBRECZENI GYORSÍRÓ».

A debreczeni főiskola gyorsíró egylete e czímen vegyes tartalmú havi folyóiratot ad ki. Ez a tény maga elegendő tanúság arra nézve, hogy a debreczeni tanuló ifjuság körében a gyorsírás tanulása fontos szerepet játszik.

Lapunkban már több alkalommal szóvá tettük, hogy minő dicséretes dolog az, ha a középiskolai ifjuság e tekintetben is buzgólkodik. A mai viszonyok között a megélhetés, főleg a szegényebb sorsú ifjak számára, nem tartozik a legkönnyebb dolgok közé. A ki az egyetemi évek nehézségeivel szembe akar szállani, annak ugyancsak véteztett kebellet kell a középiskolát elhagynia. A nyelvtelhetséggel megáldottaknak több nyelvet kell az anyanyelven kívül megtanulniok, a kinek e tekintetben legyözhető akadályai vannak, az igyekszik egyéb ügyességet szerezni a szépírásban, testgyakorlatban, zenében, gyorsírásban, mert minél több oldalú a képzettsége, annál több reménye lehet arra nézve, hogy az új viszonyok közé kerülve: tisztességes kenyérkeresethez jut.

Igen élénken emlékszem még arra a tanuló-társamra, a ki egyike volt a legszorgalmasabb orvostanulóknak, amde anyagi viszonyai nem engedték, hogy csupán tanulmányaival foglalkozhassék. Kenyérkeresetre is kellett gondolnia. Minő öröme volt akkor, hogy egy novella-író, kinek gyöngécskei voltak, szerződtette őt. Mikor az első öt forinttal jött haza — ragyogott az arca, esillogott a szeme. Keserves munka volt igaz, éjfélig kellett másolgatnia, de a szegénységet megnyihiti az a tudat, hogy az ember tud valamit keresni.

A középiskolában aránylag ritkán van szükségünk a gyorsírásnak, mint segítő eszköznek fel-

használására, de már a felsőbb iskolákban, hol kész tankönyvek nem várnak reánk: csaknem elkerülhetetlenül szükséges. Hozzá tartozik a boldogulás eszközeihez. Először hozzászoktatja az ifjút ahhoz, hogy állandóan figyeljen, hogy rendszeresen eljárjon az előadásokra, s már e két körülmény maga is kiszámíthatatlan haszonnal szokott járni.

De meg magában véve is hasznos a gyorsírás. Módot nyújt arra, hogy az, a ki meglehetősen gyakorlottságra tett már szert a gyorsírásban, önállóan kombinál: a meglevő rövidítésekhez újakat eszel ki, s mert megszokja, hogy mindent figyelmesen végighallgasson, ez a figyelem második természetévé válik. A ki pedig jól tud figyelni másra, az ismeretei szerzésének egyik legáldásosabb módját szerezte meg.

A középiskola alkalmas ad minden tanulóknak arra, hogy gyorsírást tanulhasson. Az első évben akad is rendszeresen fölös számmal jelentkező. A tárgy az újság ingerével hat az ifjúra, s mindaddig, míg újság, buzgóan elbábrálgat vele, csak hogy a jelentkezők legnagyobb részében hiányzik a kitartás. Beleúnnak, s kimaradnak.

Nos hát az ilyen változó szorgalmú, hamar beleúnnó diákok rendszeresen nem szokták semmiben sokra vinni.

Az átlagos eredmény kevés ahhoz, hogy valamilyen utóbb kiváljunk. A ki belekezd, ne lankadjon, ne legyen türelmetlen, egyszerre mesterré nem válhatik, amde a gyakorlat meghozza azt, a mire vágyakozik. Ha a kusza, misztikus vonalak titka világossá leszen előtte: a fiatal gyorsíró egy új világnak leszen honpolgárává. A repülő szó nyakába féket vet, s diadalmasan hajtja könnyed igába.

G. M.

A SZÖKEVÉNYEK.

Ifjú hadnagy, huszár hadnagy,
Csehországban tépelődik,
Ha honából néha hozzá
Egy-egy új hír elvetődik.
Hír, hogy otthon, az áldott hon
Ifjúl, új életre pezsdül:
Szükség volna férfi karra,
S ime, ő itt tesped, restül.

Jár alá s fel, lesni jó hirt,
De a hírek tépve szárnya:
Ha levél jó, durva censor
Szétmetéli, megkuszálja;
Hirlapoknak híre sinesen:
Élő szó ily messze nem hat,
Bármí dörgő, szózatoss honn,
Nem jut eddig, széjjelolvad.

Ám hiába zár s tilalmak,
A vágy, az felébred mégis;
Azt susogja minden szellő,
Terhes tőle még a lég is:
S bár csak sejtve, ködbe rejtve,
Mint álom, homályos e vágy:
A huszárt izgatja, gyötri,
Nyugodalmat néki nem hágy.

S egyszer im kap egy kiáltványt;
Röviden ez foglalhatja:
«Valamennyi magyar ezred
Csehországot odahagyja,
Térjen vissza a hazába,
Nagy itt a szükség reájok.
Így kívánja nemzetök, s így
Szentelíté azt királyok.»

Míndez így van nyomtatásban:
Nem fér hozzá semmi kétely,
Rajta évszám, hónap és nap,
És az L. S., a pecséhely;
Alatta az aláírás,
Mint a törvény szabja, páros:
Ötödik Ferdinánd király,
S hadügyminiszter: Mészáros.

«Így vagyunk hát? Most világos,
Vezérünk a tisztí karral
Hütelenn lett a királyhoz,
Hítségést, árulást forral.
Hohó! ebből semmi sem lesz,
Kotyvaléktok meg nem erjed,

Fölkavarjuk, megzavarjuk.»
Szól az ifjú, s tette gerjed.

Összejárja a tanyákat,
Beszél tisztel közlegénynyel;
Lelkesítíni ily fiúkat
Sok ékes szót nem igényel.
«Itt az írás a királytól,
Hogy hazánkba visszatérjünk,
S ezt előttünk eltitkoltá
A mi áruló vezérünk.»

«Úgy-e, fiúk, ez gyalázat?
E rút lázadást ne hagyjuk.
A király szavát azért is,
Titkosan is megfogadjuk:
Szökjünk vissza a hazába,
Induljunk el még az éjen»,
S a ki hallja, rárivallja:
«Megyünk mind, mind, úgy segítjen!»

S este kétszáz útnak indul,
Meg sem állnak éjszakán át,
És elérí viradatkor
Elbe partján Nimburg várát.
Hé! megállj! a víz kiáradt,
Hidját ezred német őri,
Átúsztatni sem lehetne,
Erőszak sem bírna győzni.

«Ejh, hol a kard nem segít ki,
Majd kivág ott szép beszéd, csel.»
Mond az ifjú s bevonulnak
A városba, csörtetéssel.
Trombitájok harsan, a ló
Toporzékol, nyí alattok;
A patkó a csendes utezán
Kétszerezve csitteg-pattog.

S a város, kivált a szép-nem,
Ágyából sietve ugrál;
Úrnök rejtve, függönyön át,
Szobalányok a kapuknál
Nézik, a mint elvonulnak
Kettenkint e daljás párok,
S itt is, ott is félsóhaj közt
El-ellebben: «Ah, huszárok!»

Ők fölérve a fő térre,
Ott megállnak körbe, szépen;
A német parancsnok őrnagy

Háza ott áll a középén.
A hadnagy most rendbe hozza
Öltönyét az úti portul,
S hivatalos lépdeléssel
A boltos kapun befordul.

A parókás, nyalka őrnagy
Hajnalalmát most aluszsza:
Hallja a hirt, kelne is már,
De az ágy csak visszahúzza;
Dörzsöli szemét, birokra
Áll előbb a rest álommal,
Aztán, öltözködni kezdve,
Minden apró-cseprő lommal.

Minden lommal, minden gombbal,
Minden csattal, a kraváttal,
Az inggel, mi úgy ingerli,
Mert előre fordul háttal;
Öltönyét is szidja váltig,
Egyik ujját nem találja,
S a cipője oly gonosz szűk,
A kicsiny láb ideálja.

Végre mégis csak kikészül,
S most az ifjú jó, előlép:
«Őrnagy úr! a hegyvidéken
Itt meg itt, felzendült a nép;
Engem küldtek, hogy leverjem,
Útam itt visz az Elben át.
Kérek rögtön századomnak
Reggelit, bort, zabot, szénát.»

«Hol van útparancsa?» «Az nincs!»
«Akkor foglyom ön, letartom!»
«Útam sürgős, a veszély nagy.»
«Semmi mentség, semmi pardon.»
«Jó, ha így van, én örülök:
Mily derék lesz itt heverni;
A paraszt hadd düljön, öljön,
Ön fog érte megfelelni.»

Nagyot néz a tiszt; tünődik:
Mit tegyen? Hopp! végre megvan
Hát velök megy, ő vezényel,
Mindenütt ott lesz nyomukban;
Így szabályszerűleg jár el,
Útjokat is ellenőrzi,
Sőt övé lesz minden érdem,
Hogyha a zavart legyőzi.

S új erővel a legénység
S őrnagy úr is útra készül;
Lóra ül, kiáll, vezényli

A huszárokat vitézül;
«Jobbra át! Indulj!» kiáltja,
A folyón így általérnek;
Itt az ifjú vezekelve
Vallomást tesz a vezérnek.

«Megbocsáss, bajtárs, bolonddá
Tettelek, de rászorultam;
A hegyek közt lázadásnak
Hire sines, azt én koholtam.
Szent hazánkba indulunk mi,
Hol szabadság kél ragyogva.»
«S engem, úgy-e, felakasztatsz?»
Kérí a tiszt fogvaczogva.

«Oh ne félj, hajad se' görbül,
Sőt ha tetszik, visszatérhetsz;
Bár tanácslom, hogy velünk jöjj,
Mert tudom, lesz csínyemért heccz.
A birák el nem hiszik, hogy
Rászedtünk, s börtönre vetnek,
A nők és a tisztikar meg
Elhiszik, s jól kinevetnek.»

Töpreng most amaz, de látja,
Hogy ott féltős volna bőre,
Felcsapott hát szökevénynek,
S most, huszár, haladj! előre!
Üzik őket, útjok' állják;
De nem tartja semmi vissza,
Csak az őrnagnak öszült meg
Az esőn festett bajusza.

Így csatázva, s ázva, fázva,
Végre a hazába jutnak.
Itt tüzes bor és tüzes csók
Lett jutalma a nagy útnak.
Őrnagy úr is csak kibékül,
Bárha duzzog néha titkon;
S a huszárok áldva mondják:
«Mindenütt jó, legjobb itthon.»

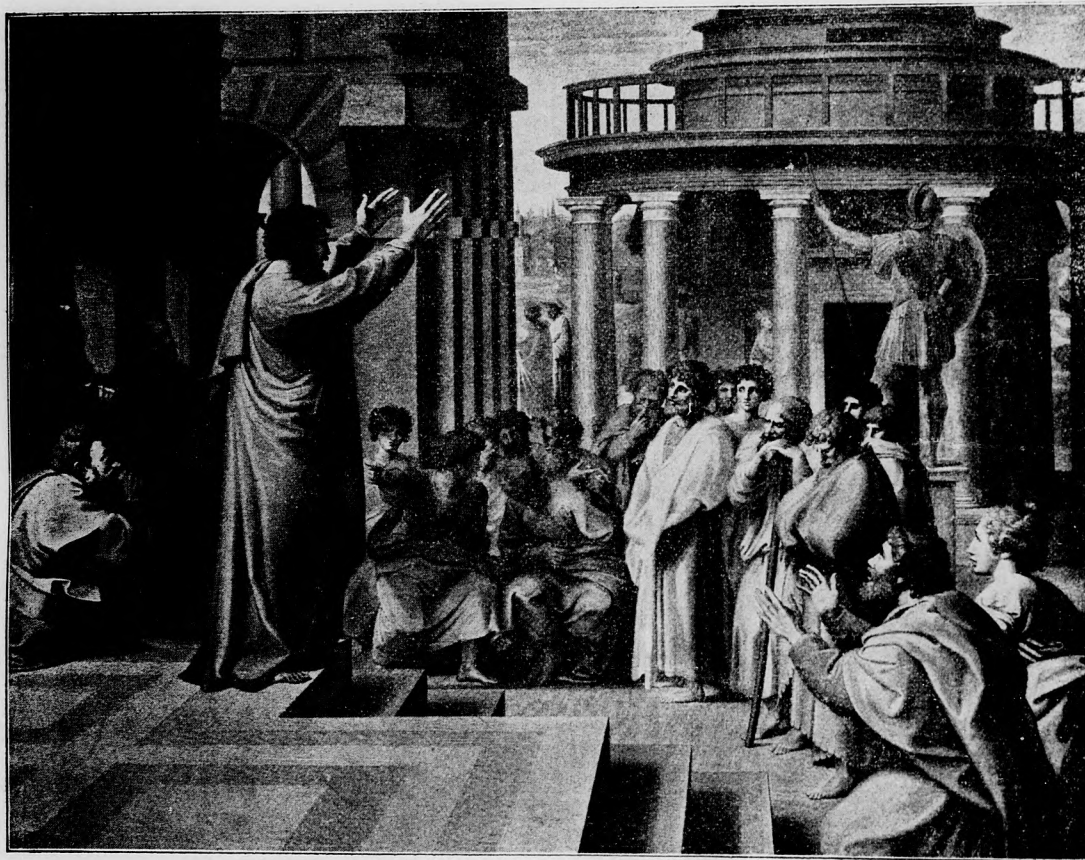
Arany László.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 19

— Hallottam már gyakran, — viszonzá Glaukus — de vallási tételeikről jóformán semmit sem tudok. Valami természetellenes szigorúság és ridegség lehet életfelfogásukban. Elkülönítve élnek, megvetik az élet ártatlan örömeit, kárhoztatják, ha valaki füzérral övezi halántékát; rettenetes dolgokat jósolnak a világ végéről, mely

szerintük nemsokára be fog következni. Igen kiváló emberek is vannak közöttük, Athenben számos előkelő csatlakozott hozzájuk. Emlékszem, hogy gyermekkoromban atyám mesélt nekem egy különös idegenről, a ki Athenbe jött volt, . . . ha nem csalódom *Pál* volt a neve. Atyám is ott volt a kíváncsiak tömegében, a kik összegyűltek, hogy a csodálatos keleti böles beszédét a domb aljában meghallgassa. A mint a

PÁL APOSTOL PRÉDIKÁL ATHENBEN.

domb tetején állott, — úgy mondta atyám — arca kigyúlt, a tömeg síri csendben várta, hogy megszólaljon — mielőtt egy árva hangját hallották volna — mindenkinek a szívét meghódította.

Nemes, parancsoló alak volt, sötét, bőredőjű palástjában, túlvilági fényben ragyogó szemével úgy állott a dombon, mintha nem is ember lett volna. Kezét fölemelve megszólalt:

— Athéni férfiak — mondotta volna — egy oltárt látok nálatok, melyre ezt véstétek: «Az ismeretlen Istennek.» Ti akaratlanul is azt az Istent imádjátok, a kit én imádok. Hirdetni aka-

rom nektek az ő nagyságát és törvényeit, melyeket eddig nem ismertetek.

És beszélt a tiszteletreméltó idegen a világ Alkotójáról, a ki az égnek és földnek ura, nem lakik emberkézrakta templom csarnokában; hogy jelenvaló mindenütt, s beszívjuk lehelletét az éltető levegővel, hogy életünket és mindenünket neki köszönhetjük. Nincs annak az Istennek szüksége hívságos áldozatra . . . Beszélt aztán a

világ végéről, mely eljövendő, mikoron a halottak feltámadnak —

Mikor pedig ezt mondotta, a hallgatóság között levő böleselkedők rázták hitetlenül a fejüket; egyik gúnyosan nevetett, a másik megvetően nézett az idegenre — ámde a nép megrendült, reszkettek az emberek, s nem tudták miért? . . . Az idegen embernek a hangja, méltósággal teljes alakja mélységes hatással volt rájuk.

Jone feszült figyelemmel és fokozódó érdeklődéssel hallgatta Glaukus elbeszélését. Az ifjút is meghatotta csodálatos módon gyermekkori em-

léke, mintha ő is ott lett volna atyjával s hallotta volna Krisztus apostolának igehirdetését.

XX.

A rabszolga és a gladiátor.

Diomedes házának az ajtaja nyitva állott. Medon, az öreg rabszolga ott ült az egyik lépcsőfokon. Még ma is meg van az egykor gazdag kereskedő házának a romja közvetlen közelében a sírokhoz vezető kapunak. Élénk, mozgalmas része volt ez a városnak. Szemben e házzal, az utca másik felén nagy vendégfogadó volt, hova az idegenek, ha Pompéjben akadt ügyes-bajos dolguk, beszállottak. A vendégfogadó kapuján szüntelenül jövőmenő kocsik közlekedtek. Az ajtó előtt kis kerek asztalkörül három bérlő üldögélt s a reggeli bort fogyasztgatva üzleti dolgokról beszélgetett. A vendéglő tetőgerendájából terras nyúlt ki, ott ültek a bérlők feleségei, tereferélve, az egyik a karfához támaszkodva szóba állott egy ismerősével, kit útja a vendégfogadó előtt vitt el.

Továbbad a vendégfogadó másik oldalán pedig egy-két szegényebbfajta utas pihent. Szembe velök egy ódon épület falai meredeztek. Azt mondják, hogy Pompéji őslakóinak itt volt a temetője. Ustrinummá (halottégető) alakították át. A temetősoron ékes sírok emlékei sorakoztak egymás mellett, változatosak és művésziek voltak, korántsem töltötték el a nézőt borzalommal, mert virágok

és díszbokrok voltak mindenütt. A városba vezető oszlopos kapu egyik fülkéjében fegyveres, sisakos őr állott, dárdáján és sisakján megtört a nap fénye. A kapunak három ívhajlása volt, a középső alatt a szekerek, a két szélső alatt a gyalogjárók jártak-keltek. A kapu kétoldalt a várost körülvevő falakkal volt összekötve. Szabályos távolságban egymástól négy-szögletű bástyák voltak elhelyezve a város falán.

Az út innen Herculumba vezetett, a szőlőhegyek között jobbra-balra kanyarogva. A Vezuv méltóságos orma uralkodott a környéken.

— Hallottad-e, öreg Medon, hogy mi az újság? — kérde egy szolgáló Diomedes rabjától. A koresmába ment borért a szolgáló, de megállott, hogy tereferéljen egy kicsit.

— Micsoda újság? — kérde az öreg rabszolga.

— No hát ma korán reggel, mig te bizonyosan aludtál, valami egészen új és különös dolgot hoztak be Pompéjibe.

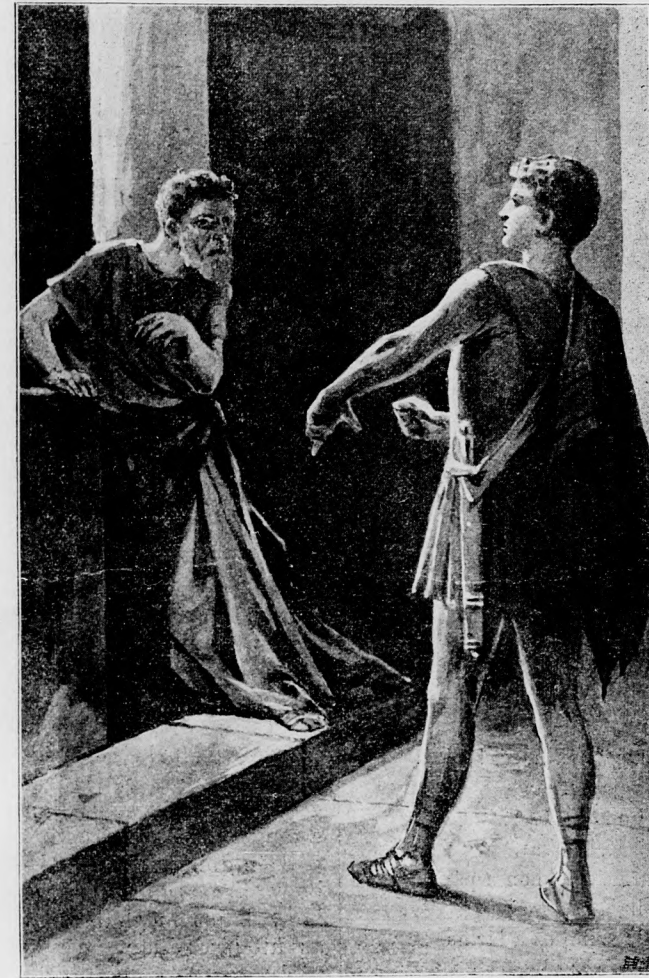
— Bánom is

én! — viszonzá egykedvűen Medon.

— A nemes Pomponianus ajándékát —

— Ajándék? . . . Az előbb azt mondtad, hogy újság?

— No hát újság! . . . Tudd meg, hogy egy pompás fiatal tigris kaptunk a közeledő amphitheatrumi játékokhoz. Én egészen odáig vagyok. Aludni sem tudok a merő izgatottságtól, mig a magam szemével nem láthatom. Azt mondják, hogy felségesen ordít.

A RABSZOLGA ÉS A GLADIÁTOR.

— Bolond vagy, hugom! — mondá Medon.

— Ne szidj vén oktondi! — Egy hatalmas tigris gyönyörű állat — báresak akadna az is, a kitéleje dobhatnánk. Eddigélé van oroslánunk és tigrisünk... Képzeld csak, ha nem tudnak az urak két gonosztevőt előteremteni, utóvégre a két szegény állatot kell majd egymásra uszítaniok. Hallod-e, a te fiad szép, erős, fiatal gladiátor, nem beszélnél a lelkére, hogy ő álljon ki a tigrissel? Ugyan tedd meg, öreg, hidd el, kedvemre való dolgot cselekednél, sőt az egész városnak igazi jótevőjévé lennél.

— Ugyan, né kotyogi; jobb lenne, ha arra a veszélyre gondolnál, mely téged fenyeget, s békét hagynál az én fiamnak.

— Engem veszély fenyeget? — riadt meg a leány, s aggodalmasan körülnézett. — Az istenek ne hallgassanak ilyen baljóslatra!... Hulljon vissza a te fejedre — ezt mondá s kezével érintette a nyakában lógó talizmánt. — Engem fenyegetne veszély?... Micsoda veszély?

— Megfeledezte már a minapi földrengésről? — mondá az öreg. — Nem figyelmeztetett-e mindnyájunkat: készüljete a halálra, közeledik a világ vége!

— Lári-fári!... A názárenusok szoktak ilyen-mivel fenyegetőzni... Te is közéjük tartozol talán vén hunczfut. Isten áldjon! Kár szoba is állani veled! Ó istenek, küldjete két gonosztevőt nekünk: egyiket a tigrisnek, másikat az oroslánnak.

Hajrá! Mily pompás, nagyszerű heccz!

Az amphitheatrum víg zaja ez.

Vértől ittasul az aréna homokja,

Mind csupa Herkules áll ki birokra.

Hajrá!... — De szorul szívetekben a pára,

Ha küzdenek ők életre-halálra.

Tramm!... Tramm! Be szilaj ez a lárma, be vad,

Készül im a hecczre a cirkuszi had.

Vidám, messzeesengő hangon énekelt a leány, s lejtve tánczolva sietett a vendégfogadóba.

— Szegény-fiam — dörmögé halkán az öreg Medon. — Hát ezért kell neked szemébe nézned a halálnak... Már az undor, a véres mézszárlás miatt is kívánatos volnál nekem ó keresztény vallás.

Az öreg rabszolga lehorgasztotta fejét és némán gubbasztott. Ruhája esücskével közben-közben felitatta permetező könyeit. Fiára gondolt. Nem is vette észre, hogy egy izmos, délcelegjárású ifjú közeledett feléje. Csak arra riadt fel, mikor valaki feléje hajolva szelid hangon megszólalt:

— Apám!

— Fiam, Lydonom, te vagy-e, igazán te? — mondá örömtől reszkető hangon. Épen téged forgattalak az elmémben.

— Be jó vagy, apám! — válaszolt a gladiátor, s tisztelettel érintette atyjának térdét és szakálát — nemsokára mindig melletted leszek... nemesak gondolatban.

— Való igaz, fiam, de nem itt, hanem a más-világon — tevé hozzá szomorúan a rabszolga.

(Folytatása következik.)

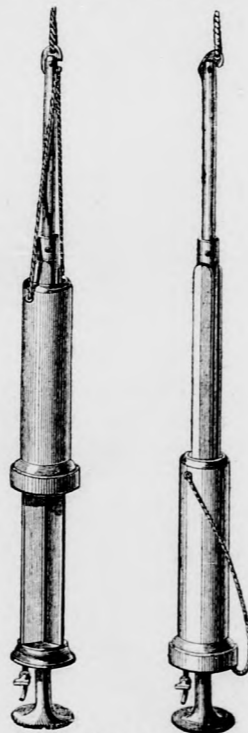
Vázlatok a tenger világából.

Így pl. 1500—2000 m.-nyi mélységek meghatározásánál 70 kg.-súlyú kúpot és 24—25 mm. vastag zsinórt használnak. Azért kell ezt tenni, mert a könnyebb nehezéket az áramlatok könnyen elsodornák, a zsinór meg nem feszülne s az ön nem érne fenéket.

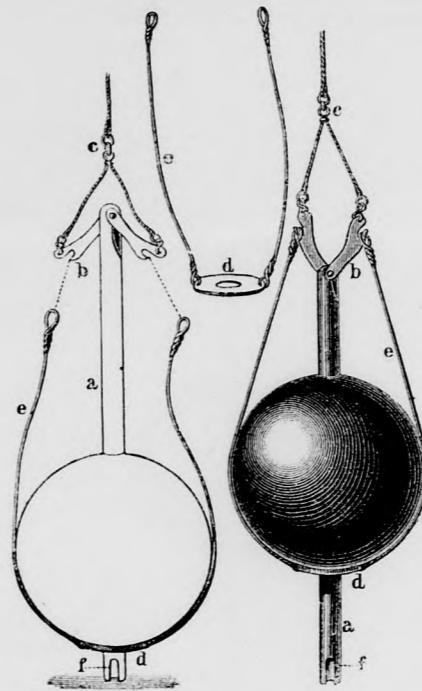
Kisebb mélységek mérésénél az a kéz, mely a mérőzsinórt lebocsátja, pontosan megérzi, a mikor a súly a fenékre ütődik.

De nem úgy van ám nagyobb mélységek meghatározásánál! A víznek a vastag zsinórhoz való súrlódása oly nagy, hogy a mérő nem érzi az ütődést s így nem tudja, hogy mikor ért fenéket a nehezék. Azután meg nagy súlyokat kell alkalmazni, a melyeknek felhúzódása nagyon sok munkát és időt vesz igénybe. Azért Maury azt ajánlotta, hogy 6—10 kilós golyót közönséges zsinórra kössenek, azt számláló készülékkel ellátott csigán ereszszék le, s ha a golyó fenékre ért, vágják el a zsinórt, mely golyóstul hadd maradjon a tengerben.

Szép dolog volna, csak hogy az a hiba benne, hogy bajos meghatározni az ütődés pillanatát. Így aztán rengeteg mélységet mértek, melyek a való-ságnak épen nem feleltek meg. 1852-ben például a «Herald» nevű hajó kapitánya, Denham, az Atlanti-tenger déli részében, Tristan da'Acunha szigete és a La Plata folyó torkolata között, 14,000 m.-nyi mélységet mért. Ezt a hibás adatot még ma is számos könyvben találjuk, pedig hát e mélység, melyet később pontos eszközökkel határoztak meg, tényleg csak 5000 m.

Vizmérő-készülék.

Brooke mélység-mérője.

a) a vasbot, b) a szárnykészülék, c) a mérő-zsinór akasztója, d) a golyótartó, e) a golyóhoz való drótok vagy zsinórok, f) iszapfelétre való üreg.

1854-ben a híres Maury egyik tanítványa, egy Brooke nevű fiatal amerikai tengerésztiiszt talált fel egy mélységmérőt, mely alapvető volt a mélységmérések történetében. A legtöbb mostanság használatos mélységmérő a Brooke-féle készüléknek csak módosítása. Brooke egy vasbotot készített a melynek az alsó vége belül üres, felső vége pedig két mozgatható karnak karikáin átmenő zsinórral a mérőzsinór végén levő gyűrűn van megerősítve. Mindkét karnak alsó szélén egy-egy kifelé irányuló bevágása van. Sülyesztés előtt a vasbotot egy közepén átfűrt nagy ágyúgolyón dugják keresztül olyképen, hogy a botnak egy darabja a golyóból kiáll. Erre aztán ráhúznak egy mindkét oldalán erős zsinórral ellátott fémlémet. A zsinórok szabad végén karika van, melyeket a bot felső végén levő két kar bevágásaiba beleaggatnak. Ha már most lebocsátják a készüléket, a karok szabad végei a nehezéknek a mérőzsinórra gyakorolt nyomása folytán egymáshoz közelednek, s a karikák a bevágásokban függenek. De a mint a vasbot alsó vége a fenékre ütődik, a minek megtörtétere és idejére nagyon ügyelnek, a bot a golyó fűrésán át fölfelé emelkedik, a karok lefelé hajlanak, a gyűrűk a bevágásokból kioldódnak s a golyót tartó zsinór vele együtt a tenger fenékre esik. Az így szabadabbá vált vasbotot, melynek alsó üres vége a tenger üledékével megtelik, most a mérőzsinórral felhúzzák.

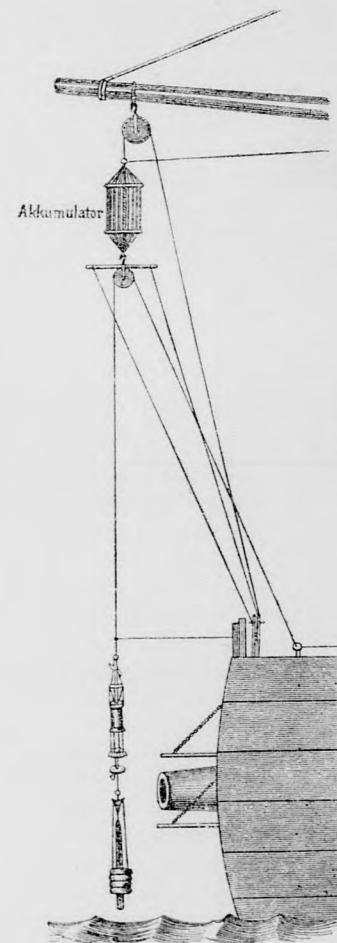
A «Porcupine»- és eleinte a «Challenger»-expedíció is az úgy nevezett «Hydra»-mély-

ségmérőt használták. Ezt a «Hydra» nevű korvettnek az arabs tengerben való útján ennek a hajónak Gibbs nevű kovácsa találta fel és C. W. Baillie kommodore tökéletesítette. Ez a készülék egy erős sárgaréz-csőből áll, melynek alsó végén szellentű van.

Ezt a csövet áthúzzák öntött vasból való, középkön átlukasztott, hengeralakú nehezékeken, melyek egymásba illeszkednek, úgy hogy a cső körül egy tömeget alkotnak. E vasdarabok mindegyike 50 kg.-nyi súlyal bír. A mérendő mélységhez képest több vagy kevesebb súlydarabot alkalmaznak; 1000 fonalankint (1 fonál = 1.82 m.) 1—1 vasdarabot számitanak. A súlyok felakasztására vasdrót szolgál, mely a cső felső végén levő vállformára kivájt csapon nyugszik. Mihelyt a súlyokat tartó cső a fenékre ütődik, a csap a csőbe esüszik és a drótot kioldja, mely a súlyokkal együtt a tengerben marad.

A cső alsó vége belefűródik a tengerfenékre, s akkor a szellentűn át víz, iszap, homok stb. hatol bele. Azután a csövet felhúzzák s a benne levő üledékeket megvizsgálják.

Ime, ezek a legnevezetesebb mélységmérők! Rajtuk kívül még számos más, többé-kevésbé

Baillie mélység-mérőjének lebocsátása a tengerbe.

bonyolódott készüléket is szerkesztettek, melyek azonban nem tarthatnak leírásunk keretében.

Lássuk már most, hogy milyen alkotású a mérőzsinór és miképen végzik a méréseket.

Régebben a mérőzsinórt a legjobb manila-kenderből csinálták; kerülete körülbelül 4 czm. volt, úgy hogy 700 kg.-nyi terhet is elbirt. Közről-közre különböző színű jelzések voltak rajta s ezek alkották a mérő-skálát. A «Challenger» mérőzsinórja 25 fonálnál fehér, 50-nél vörös 75-nél megint fehér és 100 fonálnál kék jelzésekkel bírt s továbbra is fehér-vörös, fehér-kék jelzések váltakoztak rajta 125, 150, 175, sőt 200 fonálnyi távolságokban. A zsinór csigákra volt felsodorva, még pedig mindegyike 3—3000 fonál s a csigák gözserővel hajtott emelőgéppel voltak összekötve.

Ha a mérőzsinórt a hajóról közvetlenül a tengerbe bocsátották volna, a hajó ingadozásai következtében könnyen elszakadt volna. Ennek megakadályozására egy külön készülék: az úgynevezett accumulator szolgált. Ez két egymástól körülbelül 0.5 méternyi távolságban alkalmazott kerek lemezből áll, melyek mindegyike kerületéhez közel 20—20 lyukkal bír. E lyukakon ugyanannyi vagy 1 m. hosszú és 2.5 czm. vastag gummiszalag van áthúzva, melyek fölül is egy-egy pontban egyesülnek. Az accumulator egy csiga segítségével a nagy vitorlarúd végén függ; alsó végére az a csiga van alkalmazva, melyen a mérőzsinóga mélységmérővel lefut. A gummiszalagok hét métermázsányi megterhelésnél hat méternyire kitágulnak s így a hajó hirtelen lökődéseit gyöngítik és a mérőzsinór elszakadását akadályozzák.

Nagyobb mélységek mérése csak gőzösről történhetik; vitorlás hajóval nem érnék el megbízható eredményeket azért, mert a tenger felszínén uralkodó áramlatok még a legcsendesebb időjárásakor is messzire elterelik a hajót attól a helytől, a hol az ónt lebocsátották. Ez a körülmény pedig a mérések pontosságát jelentékenyen csorbitja.

Ha a mélységmérőt súlyszteni akarják, a vitorlákat mind leszedik és a gőzgépet úgy szabályozzák, hogy az áramlások a hajót el ne sodorják. Most vezényszóra az accumulatoron függő mérőzsinórt a rajta levő ónnal lebocsátják s az időt, melyben a készülék működni kezd, percek és másodpercek szerint pontosan feljegyzik, épen úgy azokat az időközöket is, melyek a 100—100 fonalat jelentő jelzéseknek a vízben való eltünése között eltelnének. Ezek az időközök annál nagyobbak lesznek, minél mélyebbre süllyed a zsinór, még pedig azért, mert a súlyoknak a mérőzsinór és a víz között való súrlódást kell legyőzniök, mely a mérőzsinór hosszával folyton gyarapodik. Az időközök növekedése meglehetősen szabályos arányban történvén, belőlök a mélységmérő átszerte víznek mélységét ki lehet számítani.

Eleinte a súlysztó gyakran esik, de azután a sebesség a súrlódás növekedésével mindinkább apad. Az első 100 fonálnyi mélységbe pl. 40 má-

sodperc alatt hatol, míg a tizedik 100 fonálnál erre már 75, a huszadik 100 fonálnál pedig 110 másodpercnyi időre van szükség.

Mihelyt az ón fenekét ér, a súlyoknak húzása megszűnik ugyan, de a mérőzsinór a tehetetlenség törvényénél fogva még tovább süllyed ugyan, de gördülése egyszerre lassúbb lesz s a pillanatot, melyben az beáll, «ugrás»-nak szokták nevezni. Az «ugrás» idejét is pontosan feljegyzik.

A mérőzsinórra a mélységmérőn kívül, a miről majd alább lesz szó, még merítő-palaczkot és hőmérőt, fénymérőt stb. alkalmaznak.

A mérőzsinór felhúzása, mely — a mint már mondtam — gőzgéppel történik, a mélységhez képest több óra hosszáig is eltart. Ha végül a mérőzsinóron alkalmazott különböző készülékek a tenger felszínére kerülnek, mindenekelőtt pontosan leolvassák a hőmérőt s a talált hőmérsékletet a naplóba bevezetik; azután a merítő-palaczkot a víz fajsúlyának és kémiai összetételének megvizsgálása végett a laboratóriumba viszik, a mélységmérő csövének a tartalmából pedig a tenger fenekének természetét határozzák meg.

Láthatjuk ebből, hogy ezek a mérések mennyi munkával és fáradsággal járnak s mennyi időt vesznek igénybe. Így tudjuk aztán megérteni és méltányolni, hogy mekkora munkamennyiséget jelent az, ha azt olvassuk, hogy ez vagy amaz az expedíció száz és még több mérést végzett!

De minden óvatosság és gondosság mellett, ha még oly jó eszközöket is használnak, tévedések és hibák nincsenek kizárva. Folyton igyekeznek tehát a mérőkészülékeket javítani és tökéletesíteni.

Így újabban, különösen a francia mélytengeri expedíciók alkalmával, az accumulator helyett más nagyon szellemesen kieszelt apparátust használtak; a kenderből készült mérőzsinóga helyett, mely — mint láttuk — tetemes súrlódást okozott a vízben, az amerikaiak aczélból való zongorahúrt alkalmaztak, melynek sima felülete nem nyújt annyi ellenállást a víznek.

Alexander Agasaiz, hírneves amerikai tudós, a «Blacke» hajó expedícióján (1875—1879) hozta először alkalmazásba az alig egy 1 czm. átmérőjű aczéldrót-zsineget, a melyen már nem voltak mérő jelzések. A drót egy csigán fut le, mely egy önjelző óraműkészülékkel van kapcsolatban, ez azután méterekben regisztrálja a lebocsátott zsinór hosszát.

Így mérik a tenger mélyét s hoznak napfényre üledéket (iszapot, fővényt stb.) az óceán fenekéről. De miképen kapnak vízpróbákat a legnagyobb mélységekből is? Erre megint egy külön készülék szolgál: a merítő-palaczk.

Egy svéd eredetű ilyenmü készüléknek a következő szerkezete van. Tengelye egy körülbelül méteres sárgarézrúdból áll, melynek felső harmada sima és hengeres s felül könnyen mozgatható, oldalvást bevágott akasztóval bír, melyel a mérőzsinórhoz van erősítve; alsó kéthar-

MAGYAR VISELET II. RÁKÓCZI FERENCZ KORÁBAN.

1. II. Rákóczi Ferencz egykorú képe. 2. Magyar nemes, megyei tisztviselő nyári öltözetben. 3. Főúr. 4. Kuruczszüveg. A Nemzeti Múzeumban levő eredeti után. 5. Kuruczszüveg, elől II. Rákóczi Ferencz monogrammjával és címerével ellátott süvegdiszszel. 6—7. Kapcsok. 8—9. Sajtás II. Rákócziinak gyermekkori arcképe és rodostói sírjában lelt, aranyból font eredeti után. 10. Kurucz főtiszt. 11. Kurucz huszárcsdes. Luyken Gásfár németalföldi festőtől. 12. Ruthén hajdu.

madában négy hosszában lefutó lécezel bir. A lécek a középen megszakadnak a megszakadás helyén, valamint alsó végükön is, egy-egy nagyon pontosan csinált kúpos lemez van, melylyel a készülék súlyesztéskor a tenger fenekébe ütődik.

A kúpos lemezek mindegyike át van fúrva; az alsó lefelé nyíló csappal bir, a felső pedig fémdugóval záródó nyílás van. A fémléceken egy üres fémhenger csúszik fel és le, melynek hossza félakkora, mint a léceké. Lebocsátás előtt a fémhengert a rúd középső harmada fölé húzzák s egy zsinórral a rúd felső végén levő mozgékony horog bevágásába akasztják. Mihelyt az alsó széles lemez a fenékebe ütődik, a mérőzsinór feszültsége megszűnik, az akasztó oldal felé hajlik s a henger zsinórja a bevágásból kioldódik. A henger most súlyánál fogva a fémléceken lefelé csúszik. Felső és alsó része szorosan ráül a két kúpos lemezre s így a lécek között levő víz most a hengerben fogódik fel. Felhúzás után a felső lemez fémdugóját és az alsónak csapját kinyitják és a tenger fenekéről származó vizet lecsapolják.

(Vége következik.)

AZ ÚJ HAZÁBAN.

19

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád.

XXI.

Fritz és a vitorlamester beszélgetése. Nyugodt éjszaka. — A sziklás, kopár partvidék. — Kirándulás az ismeretlen parton. — A megtelepedés.

Két heti kínos, veszedelmes hajózás után végre hát partot értek. Igaz szívükből adtak hálát Istennek, mert, Gould kapitányt kivéve, a kit még a banditák sebeztek meg, mindnyájan épek és egészségesek voltak. Fájdalom, ez a föld nem Új-Svájcz volt, a hova oly forró vágygyal igyekeztek, de föld volt mégis, a hol legalább a tenger veszedelmeitől mentve voltak.

Mivel a koromsötét éjszakában néhány meredeken fölnyúló kopár szirtnél egyebet nem láttak, eltávoztak, hogy az éjszakát egyelőre még a sajkában töltsék. Nem tudván, hogy nem járnak-e a szigeten benszüllöttek, vagy nincsenek-e rajta vérengző fenevadak, Fritz és a vitorlamester vállalkoztak rá, hogy reggelig fölvaltva örködnek.

Mikor már mindnyájan elaludtak, Fritz odament John Blockhoz, a ki a hajó farán ült, s halank beszélgetett vele.

— Végre hát révbe értünk, — kezdte a vitorlamester — s ha nem kényelmes kikötőben pihe-nünk is meg, legalább a vihartól nem kell tartanunk. — Holnap majd meglátjuk a többi...

— Irigylem az ön higgadságát, vitorlamester — felelte Fritz. — De nekem épen nem tesz ez a part, s azt hiszem, a helyzetünk sem valami megnyugtató ezen az ismeretlen vidéken.

— Csak holnapig lesz ismeretlen, Fritz úr: s addig, azt hiszem, nem nyílik meg alattunk, s

nem is nyel el bennünket. Holnap aztán majd meglátjuk, hogy letelepedhetünk-e, vagy tovább kell mennünk.

— Akárhogy lesz is, — viszonzá Fritz — az bizonyos, hogy kissé megpihenünk. Ha pedig a part nem egészen sziklás és meg birunk rajta élni, akkor itt is maradunk, ha ugyan vademberek nem fognak háborgatni bennünket...

— Úgy van, Fritz úr — helyeselte John Block. — Halászunk, vadászunk... Igaz ugyan, hogy puskánk nincs... a gazemberek nem mernek fegyvert adni a kezünkbe...

— Pszt! — vágott közbe Fritz hirtelen, sutogva — nem hallott ön semmit?

— Nem én; csak a habok loesogását a sziklakon...

— Hát most? — kérdezte Fritz rövid hallgatóság után.

Most már a vitorlamester is hallani vélte valami szokatlan neszt, mintha óvatos, halk léptek siklottak volna végig a part homokján; de ez a nesz oly bizonytalan volt, s oly ritkán ismétlődött, hogy nem adott okot komoly aggodalomra.

Az éjszaka nyugodtan telt el. Masnap már kora hajnalban talpon voltak mindannyian és kíváncsian vizsgálták a partot. Négy-öt mérföld hosszúságban vonult keletről nyugatra, de onnan, a hegyfok lábától, a hol sajkájuk meg volt kötve, nem láthatták be az egész területét. A part maga, a hol kikötöttek, nyolcz-kilencszáz ölnyi szélességben be volt ékelve két felől, igen magas és meredek sziklafalak közé; a körülbelül 900 láb magas sziklafalra sehol sem vezetett hágó, csak egyik felén voltak egymás fölé halmozott sziklatömbök, a melyeken, de mindenesetre nagy fáradsággal, talán föl lehetett mászni a gerinczére.

Ez a kép meglehetősen elszomorító volt; a homokos parton, a kopár sziklakon nyoma sem volt a növényzetnek: csak itt-ott tengődött a csenevész moha, de a nap perzselő sugarai azt is vörösré fonnyasztották.

— A vidék nem épen kellemes — súgta a vitorlamester Fritz fülébe. — De legalább a vadaktól nincs mit tartanunk...

— Mert ők is megszöknének erről a vad, kopár helyről — felelte Fritz sóhajtván.

Az állatvilágot csak néhány tengeri szárnyas, sirály, jégmadár, meg egy-két parti fecske képviselte; ezek is hangos sikongatással röppentek föl, megijedve az emberektől.

— Sebaj! — szólt John Block — azért csak nézzük meg, hogy hová jutottunk.

— Menjünk! — felelte Jenny fölkelve.

— Kedvesem, — mondta most Fritz — bár látszólag semmi veszély sem fenyeget, mégis jobb lesz, ha ti, nők, mind a sajkában maradtok. Mi úgy sem megyünk messze...

— Legalább hozzanak valami ebédre valót! — mondta Doll tréfásan Ferencznek. — Számítunk rá!

— Mi pedig inkább önökre számítunk —

viszonzá Ferencz. Horgászszernek addig, míg mi odajárunk: valószínűleg több szerencsénk lesz, mint nekünk.

Kelet felől a nap már áttörte a felhők fátyolát; az idő szépnek ígérkezett. A négy férfi: Fritz, Ferencz, James és a vitorlamester kiugrott a nedves homokra, melyet a fodros tenger vize előlöntött minden hullámverésre. Pár lépéssel föl-jebb, a hol a homok nedves szegélye véget ért, a tengeri fű arasznyi rétegben földte a partot; az algák családjába tartozó indás, kaesos növényen a szőlőéhez hasonló bogycsőrök nőttek.

— Lám, lám! — kiáltott föl John Block — hisz ezt meg lehet enni! Az én hazámban, Irorszá-gban, főzeléket is csinálnak belőle.

Három-négy-száz lépésnyire elérték a partot körül fogó szikla-fal nyugati olda-lát. A roppant, csaknem tükör-síma sziklatöm-bökből alkotott falat lehetetlen volt megmászni; csaknem függőle-gesen meredt az ég felé: s meg-kerülni sem lehetett a sajka nél-kül, mert benyúlt a tengerbe is.

Egyelőre nem is akarták ezt; csak valami üreget, barlangot kerestek, a hova behurczolkozhassanak.

A mint a szikla-

fal mentén visszatértek, a fal szögletében, a hol sarkot alkotott a másik sziklafal, tömérdek megszáradt tengeri füvet találtak; ezt a vastag réteget valószínűleg a déli szelek vetették partra, s ki tudja, hány száz év óta gyűlt meg oly roppant mennyiségben.

— Legalább lesz fűteni valónk télre, — mondta Fritz — ha itt kell maradnunk.

— Csakhogy oly gyorsan ég ám, mint a szalma — magyarázta a vitorlamester. — Igaz, hogy itt roppant nagy rakás van...

— Annyi bizonyos, hogy legalább ma délben lesz mivel alágyújtani — mondta Ferencz.

— Föltéve, hogy lesz mit a fazékba tenni — fejezte be James.

A négy férfi visszaindult a sajka felé és útközben csüggedten nézte a tömör sziklakat.

A kemény gránit-falak simák, egyenesek voltak, s csak itt-ott volt bennük egy-két repedés, üreg, de ezek oly kicsinyek voltak, hogy a bennük lakásra gondolni sem lehetett; kibővíteni

pedig eszközök, szerszámok és főleg robbantószer nélkül képtelenség volt.

Így értek a keleti sziklafalhoz, a hol szerencsésebbek voltak. Ép a szögleten, a hol a két szikla sarkot alkotott, meg lehetőségen tágas barlangra akad-tak. A nyílása nyugat felé volt, tehát védve a heves szelektől; a bejárata nem túlságosan tágas, de mégis kényelmes és könnyen elzárható volt. A fenekét finom, nedvességtől ment homok földte; a magassága 10—21 láb, a szélessége 20—25, a mély-sége pedig 50—60 láb lehetett, s jobbra-balra még apróbb, fülke-szerű mélyedések is voltak benne, melyekethálószobáknak használhattak.

— Ez már valami! — kiál-

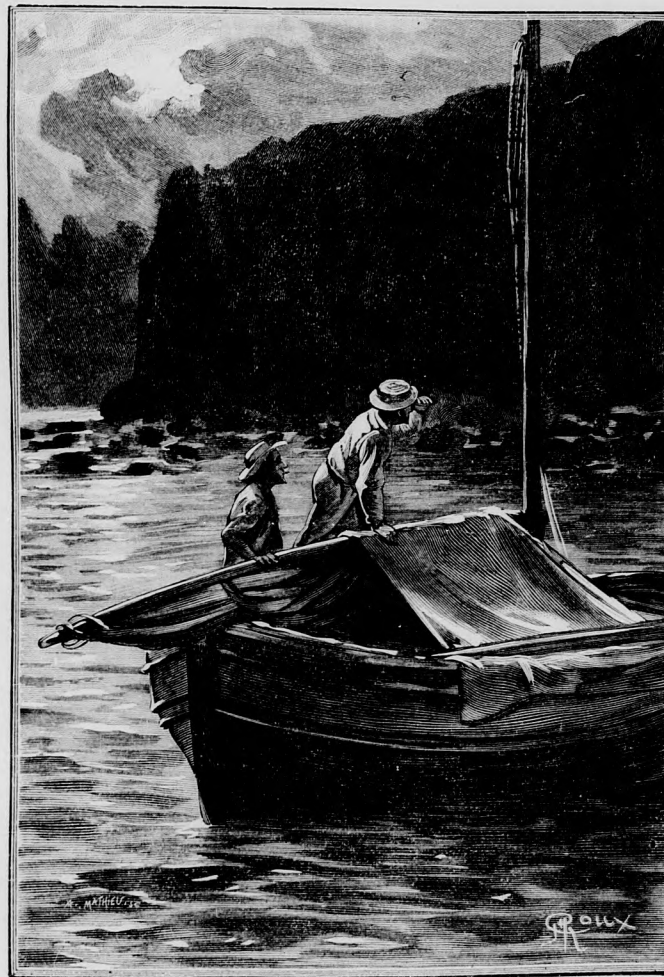
tott föl a vitorlamester örvendezve.

— Azt hiszem ellakhatunk benne, — felelte Fritz — csak attól félek, hogy egyébként éhen halunk ezen a kopár sziklaparton.

— Csak türelem, türelem, — esítgatta a vitorlamester — ha még édesvizet is találunk valahol a sziklák közt, akkor nincs semmi baj!

— Én mégis inkább szeretném megmászni a sziklát, — szólt most Ferencz — hátha a túlsó felén termékenyebb a vidék?

Kimenvén a barlangból, kelet felé tértek, s alig száz lépésnyire szikláról-sziklára csurgó kis víz-

SZOKATLAN NESZT VÉLTEK HALLANI.

sugarat pillantottak meg. A vitorlamester rögtön oda rohant, két markába csurgatta a vizet, s miután megkóstolta, örvendő fölkiáltott:

— Édesvíz!

— És ráadásul friss is, tiszta is! — mondta Ferencz, a ki szintén megízlelte.

A kutatóknak ezt az örömet csakhamar megrentotta az a kép, mely akkor tárult elébük, mikor a sajkát megkerülve, a hegyfok keleti lábához értek. Itt egy $\frac{3}{4}$ mérföld széles öböl nyomult be a sziklás, homokos partba, de körös-körülzött magas, kopár, terméketlen sziklafalak övezték, s a partnak ez a része még vadabb és zordobb volt, mint az, a honnan jöttek.

Tehát csakugyan terméketlen, kopár, sziklaszigetre vetette őket a balsors?... Csüggedten fordultak vissza és indultak a sajka felé. Senki sem szólt, mindenki a szomorú jövőre gondolt, midőn egyszerre csak James fölkiáltott:

— Mi mozog ott a homokon?... Azt lehetne hinni, hogy patkányok... Valóban, ily távolról úgy tetszett, mintha egy csoport patkány igyekeznék a tenger felé. De a vitorlamester, a ki ismerős volt ezeken a tengereken, örvendő mondta:

— Nem patkányok azok, hanem tekenősbékák! És Ferencztől követve gyorsan előre sietett, sziklaról-sziklára ugorva, hogy elvágja a homokos parton lassan mászó tekenősbékák útját.

A kis csapatban vagy ötven darab lehetett, abból a kisebb, hosszúfarkú fajtából, mely csak 10—12 hüvelyk hosszú és rovarokat eszik.

— Itt tojások is vannak! — kiáltott föl Ferencz, megpillantva a homokba rakott apró buczkákat.

— Ön csak szedje ki a tojásokat, — mondta John Block — én majd a tyúkokat fogom el.

És Ferencz segítségével, hamarosan a hátára fordított vagy húsz darab tekenősbékát, mialatt a többiek gyorsan elmenekültek. Ez biztos préda volt, mert a hátára fordított tekenősbéka nem tud talpraállni és nem szökhetik meg. Fél-tuczatot mindjárt magukkal vettek, s összeszedtek vagy húsz tojást is és ezzel haza mentek a sajkához.

— Nos, Doll és Jenny, — kérdezte Ferencz — meg vagytok-e elégedve? ... Hát a horgászás hogy ütött be?

— Meglehetősen — felelte Jenny, megmutatva a fogott halakat.

— De mi sem jövünk ám üres kézzel! — dicselkedett Ferencz, s kirakta a tekenősbéka-tojásokat, melyekhez a vitorlamester is hozzárakta a fél-tuczat tekenősbékát.

Még azon a délelőttön behuzcolkodtak a barlangba, a kis tűzhelyet pedig a sziklafal szögletében állították föl, s ott főzték meg az ebédet.

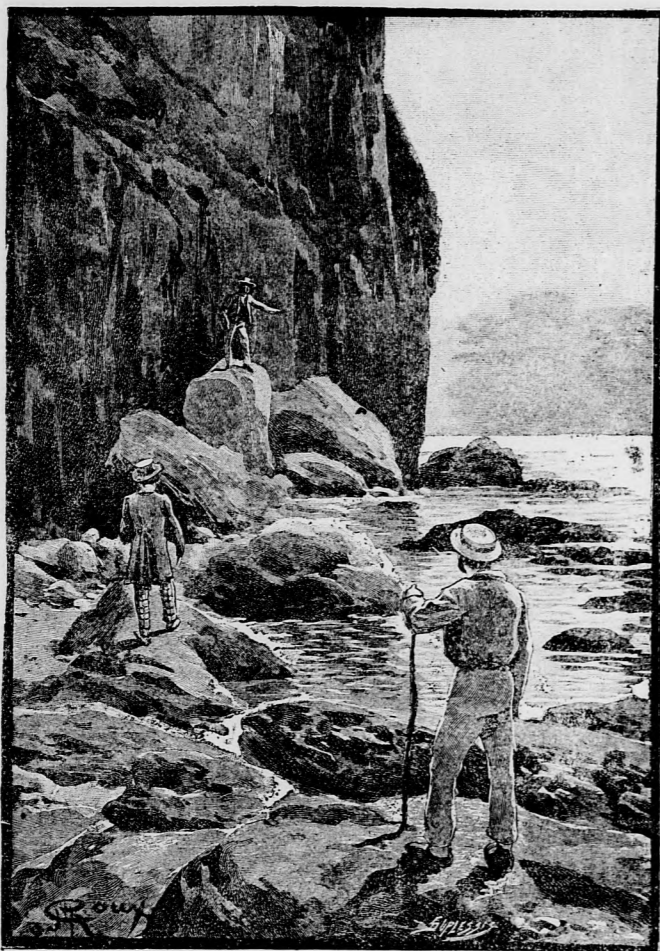
Gould kapitányt, a kinek sebé már gyógyulni kezdett, Fritz és a vitorlamesterkarjaikon vitték át a barlangba. Elmondták neki kirándulásuk eredményét is, a mely épen nem volt biztató és Fritz mindjárt szóba is hozta, hogy legcélszerűbb lenne

barátságosabb otthont keresni...

— Úgy van, — hagyta helyben a kapitány — mines más hátra, mint vagy fölmászni a sziklafal gerinczére, s onnan szétnézni, hogy a sziget másik felé nem termékenyebb-e; vagy pedig csónakkal kell körülhajózni és kikutatni a többi partokat is...

— Előbb azonban önnek meg kell gyógyulnia — mondta a vitorlamester. — Aztán ismét ön lesz a kapitány, s a mit határoz, azt fogjuk tenni.

(Folytatása következik.)

A MEREDÉK FALAT SEM MEGMÁSZNI, SEM MEGKERÜLNI NEM LEHETETT.

Magyar viselet a kuruczkorban.

Hat emberöltő múlt el a mohácsi vésztől a kurucz háborúk befejeztéig; hat emberöltő ízlése módosította és alakította át az előbbi kortól öröklött viseletet.

Az újabb nemzedék nem szakított egyhamar a Hunyadiak korának viseletmódjával, a testhez álló rövid dolmánynyal s az alóla hosszan lenyúló tunikaszzerű alsó felöltővel. Még Zrinyi Miklós, a szigetvári hős is ilyenformán szeretett öltözködni. De a Jagellók korában a lengyel divat hódított hazaszerte. Dolmány és a föléje öltött suba vagy mente egyforma hosszú volt, a bokáig ért, a tarkót leborotválták, úgy, hogy a haj a fejtetőt koszorú módjára vette körül, a nőtlen emberek leborotválták szakállukat, ha pedig megházasodtak, megnövesztették s holtig úgy viselték. Néhai való jó öreg Aper Péter ezt ősi magyar szokásnak mondja. Majd meg a török hódoltság és a törökkel való politikai szövetség kezdte hatását éreztetni kivált Erdélyben; Erdély jó félszázadon át megszabta irányát a magyar viselet alakulásának. A török ízlés kaftán, boer mente, jancsárdolmány, salavári, papucs és fejbortóvalás vagy szakállviselés divatjában mutatkozott.

A kurucz-viselet az a határ, a mely a keleti és nyugoti befolyás korszakát egymástól elválasztja. II. Rákóczi Ferencz idejében a szakált már ország-szerte borotválták, általánossá válik a hát középeig érő hosszú haj, sőt kezd már a francia divat is feltűnni: az allonge-paróka, meg az annak módjára rendezett fodros haj.

A kuruczkorban három vagy négy rend felöltőt viseltek, mint mai napság.

Legelső volt a fehér gyölesből vagy vászomból készült *ing*, mit régi leltárak szerint a nő vitt hozományba urának. Bö ujjú és rövid derekú volt a magyar *ing*. E fölé a *dolmányt* öltötték, melyet hova-tovább rövidebbre szabtak; a XVII. század vége felé csipőn alul ért és Thököly ruháinak jegyzékében *kurtánka* néven fordul elő. Vágása rendszerint egyenes, azt a dolmányt, melynek derekon aluli része rézsütös vágású volt, úgy, hogy a két szárny egymást takarta, *csákóra* vágottnak mondták. Az ujj olyan hosszú volt, hogy a kéztőig terjedt, sőt a kézfej egy részét is betakarta, némelykor a hajtókának csak felső részét hagyták meg, míg a tenyér felől esőt levágták: *kutyafül*. A hasított ujjú és ujjatlan dolmányt horvát-dolmánynak, más néven *fosztánynak* nevezték.

A dolmány fölé jött a könnyű *mente*, illetőleg a nehezebb *suba*, melynek rövidebb változata a *subicza*. A XVII. századbeli subákat rendszeren gallér nélkül készítették, Bethlen Gábor 1629-iki végrendelete 18 darabot számlál föl, közöttük azonban csak egynek volt aranyos gallérja. A mente a subához hasonlóan bő volt és ugyancsak sok változatot mutatott. A *boer mente* (a későbbi bunda) leghosszabb és legnehezebb fajta volt, ez ugyanis sarkig ért, az *öreg mente* a tér-

dig, míg a *kurtla mente* csak czombig terjedt. Bethlen Gábor 50 mentéje közt 34 volt *csonka-ujjú*, míg II. Rákóczi György annyira szerette a *vállba vágottat*, hogy késő ősszel is abban járt. A *bontott mente* elől nyitott, össze nem gombolható, a törökös *csausz mente*, melyből Bethlennek is volt három, bársonyból, atlaszból, vont aranyból készült. A *lengyel mente* egész a bokáig ért, míg a *Balázsdeák mente* alakjáról, mit Berényi György ingóságainak jegyzéke említ (1656), mit sem tudunk.

Eső ellen lefelé szélesedő *palástot* hordoztak, e mellett Rákóczi seregében nagyon el volt terjedve a párducz-, tigris- meg farkasbőr-*kaczagány*, aztán a lehajtott nagy gallérú ujjatlan *köpönyeg*. A köznép nemezéből készült *szűrt* s báránybőr *ködmönt* viselt; Nagy-Körösön a XVII. század derekán virággal kivarrott drága török ködmönt is készítettek.

A lábszárra jött alul a *galya*, fölül a *nadrág*, úgy, mint napjainkban. A nadrág fönt bővebb volt, mint alant, hol fél lábszárig fel volt hasítva s ha sarút húztak fel, ezüst kapesokkal szorították össze, hogy annál feszesebb legyen. Szíjjal kötötték össze, nadrágtartóról csak II. Apaffi Mihály ruháinak 1682-iki leltárában esik szó. A XVII. század második felében a nadrágra czombig érő harisnyafélét is szoktak húzni: ez a *salavári* vagy *salavárdi*.

A lábbelinek sokféle neme volt elterjedve a XVI—XVII. században, de a folytonos tábori élet következtében legáltalánosabban a magasszárú *csizma* viselték, sárga és vörös karmazsin, szattván és kordován bőrből készülve, ezeket a bőroket nagyjából Törökországból hozták. Az alsóbbrendű népség térdig vagy czombig érő durvább *szekernyét* viselt, ezt Ungmegyének az öltözetek rendéről való 1666-iki határozata a paraszt ember jelének mondja. A *cselébí csizma* törökös volt, vékony volt a talpa, sarkat nem raktak reá, melyre ép azért a lakásból kimenet külön papucsforma *sölyg* kellett húzni. A lábikráig érő, könnyű *dali csizma* már a saruhoz szolgál átmenetül, a *czipellőst* hova-tovább csupán a nők viselték, míg a *bocskor* a legszegényebb néposztályé volt, de a *telebes bocskorra* az előkelőbbek is ráfanyalodtak. Ezt már díszesen, bagariából készült és selyemmel kivarrt majszos szíjjal kötötték fel. Ilyent kötött Zrinyi Miklós is, mikor végetes vadkanvadászatára ment.

A *süveg* általános neve volt a fővegnek, akár-mily anyagból készült is, míg *kalap* néven ebben a korban csak a könnyebb fajta s azért inkább csak nyáron hordott szőrfeveget értették. A kettőt főleg a karima különbözteti meg egymástól. A süveg karimája a keleti népek évezredes szokása szerint fel volt hajtva úgy, hogy az arcot alig védte a nap sugarai ellen, míg a kalapot köröskörül kiálló perem szegélyezte. Az előkelőbbek lehajló, bársonyleffentyűs, magas nyusztos süveget hordtak kócsagtollal, de ennél nagyobb keletnek örvendett az alacsony, prémes karimájú s

magasan álló bársony- vagy posztótetejű süveg. A fekete kócsagtoll a fejedelmi méltóságnak volt egyik megkülönböztető jelvénye.

A kuruczorbéli magyarságnál a rubázat igen fényes volt. Gazdagon megrakták ékköves, gyöngyös és zománcozott arany és ezüst boglárókkal, kivarrták törökösen skófiummal, vagyis vont arany vagy ezüst dróttal, meghányták zsinórral, vitézkötéssel és sujtással, szegélyezték arany szővéssel, paszománttal, értékes prémmel, csipkével. Az ékszerekben is nagy fényűzést fejtettek ki. Általában a rubázat a legélénkebb színű kelmékből készült; az angol Brown Eduárd is megjegyezte 1667-ben való ittjártakor: «A magyarok nagyon szeretik a színeket, ugyanis kék, sárga, zöld és vörös ruhákat hordanak, fekete öltönyt nem igen lehet látni, mert még a papok is hosszú, vörös ruhában járnak.»

ZENE.

Rovatvezető: Recht Sándor.

Verdi emlékezete.

Bús harangszóval telik meg Milanó város levegője, minden templomban megszólal egy vén harang s fájdalmasan hirdeti, hogy a városnak nagy halottja van. A nép sűrű tömegekben szótlanul vonul, arcán meghatottság, szemében a fájdalom igaz könyje s követi csendben az egyszerű, két ló által vont, katonák sora közt, tompa dobok pergése mellett haladó koporsót. Ki az, kit ily egyszerűen és mégis királyi kísérettel temetnek? Ki az, kinek koporsójánál egy világ fájdalma nyilatkozik meg? Király volt talán, kinek népekre ezre szeretve veszt körül s kinek halálakor népek ezrei siratnak? Vagy az emberiség egy nagy jötevője, ki ezreknek szenvedését enyhítette? Vagy valami nagy tudós, bölcs, ki hazájának hírt, dicsőséget szerzett messze földön lángelméjével? Király is volt, bár koronája nem arany s benne gyémántok s drágakövek nem csillogtak; lángelméjű bölcs is volt, bár tudományát nem vaskos könyvekben, sem világra szóló találmányokban nem hagyta embertársaira; szelíd lelkű jötevő is volt, bár senki sem sejtette, hogy embertársai nyomorát mily úton enyhíti: *Verdi* volt.

Az egyszerű koporsó egy majdnem 90 éves aggastyán tetemét rejti magában s utolsó lakóhelye egy embernek, kinek életét gyakran megkeserítette a félreismerés és a balsiker, de kinek törhetlen ragaszkodását kitűzött céljához, lángoló szeretetét művészi pályájához, soha sem lankadó szorgalmát végre is oly siker koronázta, mely páratlanul áll a zene történetében.

Egyszerű korezmárosnak volt fia, ki, mert érezte szívének vonalmát a zene iránt, a korezmában megforduló zenészekről sajátította el a hegedű- és orgonajátszás elemeit. S elsajátította úgy, hogy már 13 éves korában a szomszédos roncole-i kis templomban ő játszott az orgonán, mely a misék alkalmával kísérte a hívők énekét. Gyalog kellett szülőfalujából a szomszéd faluba mennie minden egyes alkalommal ezen körülmény majdnem végzetessé vált reá, mert egy karácsony hideg éjjelén vízzel telt árokba bukott, honnan csak a véletlenül arra haladó parasztek mentették ki. Már gyermekora telve volt meg-

próbáltatásokkal s még inkább serdülő ifjú kora, különösen midőn első csalódása érte. 18 éves korában a conservatoriumba akart iratkozni. Benyújtotta illetve maga eljátszotta az igazgató előtt első kompozícióinak egyikét s az igazgató jóakarátulag bár, de határozottan elutasította, azzal a szóval, hogy neki még nem való nyilvános zeneiskolába járni, hanem menjen egy tanárhoz magánúton tanulni. Verdi, keserűséggel eltelve bár, de megfogadta a tanácsot. Nem is vált a dolog kárára, mert a felkeresett tanár felismerte hatalmas tehetségét, elvállalta az ifjú tanítását s élete végeig nem szűnt meg védencének legjobb barátja lenni.

A siker a kitartó, szorgalmas munkásság után nem is maradhatott el; s már első operájának, mely a nyilvánosság elé került nagy sikere volt, mely folyton növekedett, magasabbra és magabbra — a halhatatlanok sorába — emelve a most elhunyt mestert.

Mi volt e tüneményes sikernek az oka? Egy pár szóval el lehet mondani. Az, hogy *Verdi szíve szerint énekelte*. Hogy az ő nagy lelkének minden gondolata dal volt. S e dalok, e gondolatok oly tiszták és nemesek voltak az első pillanattól az utolsóig, hogy visszhangra találtak az egész világon. Minden ember szívébe belopóztak, minden ember lelkét gyönyörűséggel töltötték meg.

Mi az, a mi a dal szellemi anyagát képezi? Azok az egyszerű érzések, melyek minden ember lelkében honolnak. Az öröm, a bánat, a fájdalom, a vigság, az erő, a hatalom, a gyöngédség és a báj. Ha ezen érzések bármelyikének a művészetek bármely ágában méltó kifejezést tudsz adni; meg fog érteni mindenki, kinek szívében ez érzések bármelyike otthont talál, meg fog érteni a föld minden fia s hálatelt szívvel fog gondolni reád, mert testet adott, hallhatóvá tetted, szemléltetővé tetted szívének legtitkosabb, legédesebb gondolatát. Ez a művészet hatalmának a kulcsa. A zeneművészet hatalmának még egy oka van, annak a varázsnak még egy titkos rugója van: s ez a *melódia* mellett a *harmonia*. A nép fia csak énekel; a zeneszerző az éneket, mely az ő lelkében fakad, felöltözteti, kíséreléssel ellátja, hogy bájai még szembe-tűnőbbek legyenek, hogy szépsége még nagyobb varázserővel bírjon. A melódiabeli gazdagságot muzsikális nyelven úgy hívjuk, hogy *inventio*, a harmoniabeli gazdagságot pedig úgy hogy *zenei tudomány*. Nem képzelhető el nagy zeneszerző a nélkül, hogy mindkét dolognak teljes mértékben ne lenne birtokában. *Verdi* *inventio* dolgában páratlanul áll az olasz zeneszerzők között s ha Mozart nem élt volna s nem teremtette volna meg örökségét műveit, akkor *Verdi* *inventio* gazdagságban az egész zenetörténelemben egyedül állana. Az *inventio* gazdagsága teremtette számára hervadhatlan babérait a nép előtt, az egész világ laikus publikuma előtt. Azon körülmény, hogy a közönség *Verdi* minden egyes operájának az első hallása után néhány örökség melódiával gazdagabban tért haza. Olyan melódiákkal, melyek rögtön gyökeret vertek szíveikben s emlékeztetőket nem hagytak el éltök utolsó percéig.

A harmoniák gazdagsága és változatossága, szóval *Verdinek* a zenei adományai, mely csak szorgalmának gyümölcse, megszerezte számára a tudományos, a művészi világ határtalan lelkeseződését is. A tudományos és művészi világ is hódol feltétlenül az előtt, kiben az isteni tudomány, a tehetség oly bámulatosan nyilatkozik, de nem *becsüli* azt, ki az isteni adományt nem igyekezett szorgalmas tanulás és dolgozással

magas színvonalra emelni. *A tehetség csak akkor válik az embereket boldogító közkinccsé, ha annak a szorgalom adja meg a termékenyítő erejét.*

Verdinek olasz kortársai, illetve elődei voltak: *Rossini*, *Bellini* és *Donizetti*. Mindháromnak művei közül nálunk is hallhatunk néhányat. *Rossini* *Tell Vilmos* operát s *Donizetti* *Az ezred leánya*, *Mártha*, vagy a *Richmondi leányvásár* s a most nálunk újra színpadra kerülő (a m. k. operaház ép e héten eleveníti föl) *Don Pasquale* cz. operák. *Bellini* *Norma*-t. Ezeket a kortársakat messze túlhaladta *Verdi* nemcsak azért, mert operái értékesebbek és becsesebbek, (különösen azok, melyeket pályája vége felé írt, midőn teremtő erejének a legmagasabb fokán állott, mint *Álarcos bál*, *Aida* és *Othello*), de azért is, mert míg amazoknak alig egy-két műve szerepel, addig *Verdinek* alig van egy-két műve, mely állandóan ne szerepelne az egész művelt világban, a hol operákat adnak elő. Nálunk különösen a következő operáit szeretik: *Ernani*, *Troubadur*, *Traviata*, *Rigoletto*, *Álarcos bál*, *Aida* és *Othello*. Van sok olyan operája, melyet még nálunk nem adtak, mint *Don Carlos*, *Nabucodnoz* (az első opera, melylyel hírnevét megalapította) *Johanna D'Arc*, *Stiffelio* stb.

Leghatalmasabb műve az *Aida*, mely szerzőjének az elképzelhető legnagyobb dicsőséget s elismerést szerzte. Ezt az operát a suez csatorna megnyitására az egyiptomi alkirály kérésére írta. Ez egyszersmind a legnevezetesebb operája is, mert ezzel az úgynevezett újabb irányhoz való csatlakozását is dokumentálta. Ez újabb irány a zenében *Wagner* fellépésétől datálódik. *Verdi* s kortársai ugyanis minden korábbi operájukban a fősúlyt arra fektették, hogy az énekesek a színpadon minél többet és minél szebb dalokat énekeljenek. Nem törődött azzal, hogy pl. a legdrámaibb jelenetekben, vagy legdrámaibb lelkiállapotokban, azok kifejezése alkalmával a hős vagy hősnő olyan melódiát énekel a szövegre, melynek sem a rhytmusa, sem a hangulata nem egyezett meg a szövegével pl. mint *Donizetti* tette a *Lammermoori Luciában*. A negyedik felvonás templomjelenetében, midőn a megsalt *Lucia* már házassági szerződést ír alá mással s nem eredeti jegyével, váratlanul megjelenik a jegyese s szitkokkal illeti *Luciát*, erre *Lucia* fivére kardot ránt s énekel egy áriát, melynek szövege bosszútól liheg, de dallama szép polka tempóban libeg. Sok ilyen példát lehetne felhozni *Verdi* műveiből is; de természetesen olyat is, midőn a dal sokkal megdrámbban drámai, mint a szöveg.

A régebbi irány egy másik fogyatéka az volt, hogy a zenekart nem tekintette egyénekként, mint az éneket kísérő hangszernek. *Wagner* az új irányával előkelőbb helyet biztosít a zenekarnak s kimondja, hogy ének és zene, egyáltalában minden az operát alkotó elem, egyenjogositandó s mindeniknek a szerepe egyformán fontos. Ennek az új elvnek hódol *Verdi Aida* cz. operájában s még inkább *Othello*-ban úgy, hogy ezekben a zene maga a szöveg nélkül is jellemzi s jellemző hangok által szerepelteti a dráma fő szereplőit.

Verdi operáin kívül írt egyéb zeneműveket is, mint vonósnégyest s symphoniát, s különösen említésre méltó a *Requiem*, melyet *Manzoni* (hazájának nagy tudósa s költője) halálára írt, s melyet nem régen a budapesti zenekedvelők egyesülete is előadott. Mind ezen művek nagy vagyon urává tették *Verdit*, ki e vagyonból csak annyit tartott meg, a mennyi biztosította kényelmes megélhetését, a többi jótékony célra fordította. Egyik legnagyobb s legnemesebb, fenkölt

lelkéhez legméltóbb alkotása, az elaggott zenészek menhelye, mely ma már oly bőkezűen van ellátva, hogy benne 100 agg (nő és férfi) nyerhet élete végnapjaira gondtalan és kényelmes megélhetést.

Ifjú barátaim, olvasóim előtt hadd ismétljem azt, mit fennebb mondtam: *Verdi* bár meg volt áldva Istentől a legfényesebb tehetséggel, sohasem lehetett volna azzá a mi volt, népének s a világnak zenei bálványává, ha tehetségét nem a szorgalmával párosulva művelte volna ki.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Vörösmarty-ünnep. *A kolozsvári ev. ref. kollégium* ifjúsága január 20-dikán d. e. szépen sikerült Vörösmarty-ünnepélyt tartott. A műsor a következő volt: «Szózat», előadta az ifjúsági vegyeskar. «Zalán futása»-nak bevezetése, szavalta *Silai István* VIII. o. t. Bordal a «Bánk bán» operából, előadta a kollégium férfikara. «Szép Ilonka», melodráma, szavalta *Kun Viktor* VII. o. tan., zongorán kísérte *Müller Richard* VIII. o. t. Emlébeszéd, tartotta *Felszeghy Oszkár*. «Csongor és Tündé»-ből a hármas úti jelenetet előadták többen. Végül a férfikar énekelte a «Vén cigány»-t, s a zenekar rázendítette a «Rákóczi induló»-t. A szép ünnepély emelkedett hangulatot keltett a nagy számú hallgatóság körében.

Diák-mulatságok. *A nagyszabeni m. kir. állami főgimnázium* VIII. osztálya február 2-dikán pompásan sikerült jótékonyezélű táncestélyt rendezett a «Római császár»-szálloda nagytermében. Óriási közönség jelent meg. Az első négyest hatvan pár táncolta. A mulatság tiszta jövedelme 200 korona. Ezt a Budapest felállítandó «Vörösmarty-szobor» javára fogják fordítani. — *A selmeczbányai ág. ev. lyceum* zenetársasága február 9-dikén a városi vígadó termében táncszal egybekötött hangversenyt rendez azoknak a szegény tanulóknak a fölsegítésére, a kik az országos tornaversenyen részt fognak venni. A műsor a következő: 1. *Hassenstein* «Ünnepi hangok», előadja harmoniumkísérettel a zenekar. 2. *Thern* «Kérdeztem a rózsát», előadja a vegyeskar. 3. *Wagner* «Walther versenydala a Nürnbergi Mesterdalnokokból», előadja harmoniumkísérettel a hegedűskar. 4. *Arany* «A fülemile», szavalja *Bartos Pál* VIII. o. t. 5. *Zsaskovszky* «Nagy népdalegyveleg», előadja a vegyeskar. 6. a) *Reckzeh* «Ezüstharangok», pizzicatógavotte; b) *Bach* «Tavaszberepedése», románcz, előadja harmoniumkísérettel a zenekar. 7. a) *Weber* «Ima a csata előtt»; b) *Meyerbeer* «Katonakar a Hugenottákból», előadja a vegyeskar.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Történelmi kérdés:

Ki volt azon 1848/49-diki honvédtábornok, a ki mint zászlóaljparancsnok az alvidékre került s részt vett a szerbek elleni harcokban? Főérdeme abban volt, hogy a magyar hadsereg a legválságosabb időben sem szenvedett szükségét fegyverben; a pesti fegyvergyárat Nagyváradra, majd pedig Szegedre szállította. Ő is a fegyverletétel mellett nyilatkozott, de ez nem mentette meg a haláltól, mint vértanút kivégezték.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1901. február 17.

18. számban közölt fejtető kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Ladoga tó, Oroszországban. A Néva és a Volchow közt van a hasonló nevű csatorna. **Oszlop-rejtvény:** Karthauzi. **Képrejtvény:** Múzsza.

Helyesen fejtették meg: Koses Antal, Fejérváry Tibor, Lőrincz Ferenc és Dezső, Littomericzky Nándor, Erdős Fülöp, Flam Róbert, Joó István, Géczy Géza, Barok Imre, Grossmann Sándor, Lázár Bertalan, Spatz Ödön, Ács Nagy István, Vargha László, Hild Lajos, Ajtay Géza, (Rosenberg) Radó Ferencz, Kutlik Félix, Illovsky Sándor, Wajdits Gábor, Krausz Arthur, Spur Endre, Pongrácz Pál, Bohrandt Lajos, Vértes Gusztáv, Barczén Gábor, Nagy Rudolf, Neoschil Antal és Sándor, Schlesinger Ervin, Maressek Sándor, Prágyik Flóris, Kósa Miklós, Engel József, Fink Tibor, Dely István, E. Csiky Imre, Harmath Iván, Vida Károly, Scheibner József, Köszler Arthur, Schäffer Lipót, Weiss Aurél, Zúrányi Gusztáv, Steiner Albert, *Kis Béla*, Balássy Miklós, Alexy Lajos, Engl Emil, Steiner Lajos, Mayer Jenő, Varga Csongor, Emmerling László, Schlesinger Arthur, Feyér László, Sándorfy Dezső, Székér Mihály, Simonyi Kálmán, Politzer Hugó, Skripecz Dezső, Tekus Oszkár, ifj. Hetényi Akos és Endre, Marzsó fivérek, Toperczer Ödön, Popovics Endre, Fodor Jenő, Vidor Dezső, Pavlicsek Leó, Bakos Gábor, Blau Miksa, Pollák István és Aurél, Kurja Jenő, Ronchetti József, Papp Szász Tamás, Prenoszil Béla, Kiszely Géza, Jankovics Ferencz, Grossberger Zoltán, Pászthy Ödön és Imre, Vései Ferencz, Lázár Antal, Zrínyi Ferencz, Spitzer Jenő, Donáth Géza, Milhofer Gyula, Rosenberg Sándor, L. Gyárfás Elemér, Vértes T., Laufer Samu, Deutsch Ignác, Viski Jenő, Klosz János, Czikker Ferencz, Rusz Guidó, Rákóczy Sándor, Andriská Emil, Beck Dezső, Znojemszky Nándor, Oblath Sándor, Szigeti Endre, Horvát Andor, Antony Gyula, Szauer József, Schwarcz Péter, Kikaker Ernő, ifj. Simay Vilmos, Borosnyay Oszkár, Przybilla Jenő.

A kitézött könyvjutalmat (Arago François «Nagy emberek» című művét) *Kis Béla* pápai előfizetőnk nyerte meg.

A Vörösmarty-szobor javára «Vörösmarty-szám»-unk fejében folytatólagosan a következő tanintézetektől kaptunk adományokat:

Múlt heti kimutatásunk	1046	kor.	27	fill.
Nagykállói állami gimnázium	10	»	»	»
Székelyudvarhelyi m. kir. állami főreál	10	»	»	»
Rozsnyói ev. főgimnázium	8	»	90	»
Nagykiskindai főgimnázium	6	»	20	»
Karaczi gimnázium	4	»	20	»
Marosvásárhelyi róm. kath. főgimn.	2	»	20	»
	1087	kor.	77	fill.

SZERKESZTŐI TELEFON.

—incz —encz. Képrejtvénye elég ügyes, de közlésre még nem alkalmas. — **Erdős Fülöp.** A «Pompéji pusztulása» az egész éven át fog folyni. Minden fejezettel fokozódik az érdeklődés. — **M. J.** Utirajza elég gyakorlott stílusra mutat, de lapunkban való közlésre még nem alkalmas, különben sem volna időszerű ilyesmit most télvíz idején közzétenni. — **Zöld virág.** Gúnyból nem szoktunk kritikát írni. Képrejtvénye túlságosan egyszerű. — **Bevert orrú.** A rúgó-labda végzetes művét elég komikail érdeklődéssel írta meg levelében. Szíves készséggel közlöm a lap e helyén, hogy öné nevére a labdarúgás, ha nem is élet-, de orr-veszélylyel járt. Honorárium helyében adunk önnek egy jó tanácsot: ha gyűlöli a rúgós labdát, — ne menjen trainingre! — **P. E.** Csak türelem, lesz az is. — **N.** (Eger.) Tévedés volt annak a rejtvénynek megismétlése. — **K. B.** (Hallas.) Annak a könyvnek 4 korona az ára. A Franklin-Társulatnál rendelheti meg. — **Sz. E.** Az állatorvosnak nyolcz gimnáziumi osztályt kell végeznie, s aztán a budapesti állatorvosi akadémiára kell beiratkozni. — **Steiner Lajos.** A bekötési tábla 1 korona 60 fillér. — **Zurányi Gusztáv.** Csikmegyében. — **M. J.** Ha beküldték volna, közöltük volna. — **Várakozó.** Elég, ha *Budapestre* című. A levelet úgy is megkapja. — **Simonyi Kálmán.** (Ersékújvár.) Annak a vállalatnak Stampfel Károly pozsonyi könyvtáros a kiadója, de megrendelheti a Franklin-Társulatnál is. — **Egy tudakozódó.** Van Kolozsvárt, Kassán (ezekhez V—VI. gimn. osztály kell), *Magyaróráról* — ide értelességi bizonyítvánnyal veszik fel. — **Egy kis házbán . . .** Nemes érzelmek, gyöngé vers. — **Arva gyermek halálára.** Nagyon lapos, köznapí próza, versben nem szabad így írni, fiam! — **M. J.** (Temetőben.) Van benne érzés, de az érzelm kifejezésének a módja nem költői. Általános, százsor megénekelt közlések vannak benne. — **G. A.** (Kolozsvár.) A két regényfolytatást a Franklin-Társulatnál, mint a «T. L.» kiadóhivatalánál kellett volna megrendelnie. Képrejtvénye nem közölhető, mert nagyon könnyű. — **Két epigramma.** Az első a «Molnár» — Kisfaludy hatású túlságosan érezteti, a másodikban nincs elég gondolat, s a mi fő a szellemes, csattanós vég. — **Régi előzető.** H láb fuvola grenadil-fából, 12 billentyűvel és hangoló csével. — **E. G.** Beranger és Lamartine fordításához a nyelvnek tökéletesebb ismerete, s a fordításban nagy gyakorlottság kell. E kettőn kívül még határozott költői tehetségre is szükség van. Egy-két sora sikerült, de egészen véve gyenge. Mindazonáltal dicséretes dolog, hogy fordítgat. Sok gyönyörűség és haszna is lesz belőle. — **K. Gy.** Verse halvány másolata a Kisfaludy Károlynak. — **O. S. I.** Felveheti. 2. E tekintetben nem adhatunk önnek tanácsot. Nevének megváltoztatására — úgy véljük — nem lehet oka. — **Deutsch Ignác.** Almáriium. Jegyzéket küldtünk. — **B. O.** Írása olvashatatlan. Tudósításai lehetnek kissé részletesebbek. — **B. Ö.** Hasztalan hirdetőnk, nem akad olyan, a ki eladja. — **R. G.** 1. Fiumében. 2. Aradmegyében. — **M. J.** Egyelőre ezzel a két regényvel is meg kell, s talán meg is lehet elégedni. A jövő majd meghozza kérésére a feleletet.

AJANDEKUL

kiválóan alkalmasak a
fotografáló készülékek,
Laternamagikák, Sciopticonok,
mivel szórakoztató és tanulmányos idő-
töltést nyújtanak. Bő választékban lap-
hatók 8965

Veszprémi Samu utóda
PEJTSIK KÁROLY
fényképező-czikkész szaküzletében,
Budapest, IV. Károly-utca 1
Január hó 1-től Füzhet, IV. Város
ház-utca 1. szám, Standard-palota
Kossuth Lajos-utca sarok.
Arjegyzék kívánatra ingyen.

Kodakok, albumok, kartonok.

Objektívek, kamarak.
Filmek, lenczék, vegyszerek.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre . . . 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem aunk vissza.
Fél évre . . . 4 kor. 80 fill.		
Egész évre . . . 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.		

MEGSZÖKÖTT EGY DIÁK.

Valamelyik iskolából megszökött egy diák. Azt mondják, hogy tizenegy éves, tehát épen abban a korban van, mikor az ember érett elmével határoz a sorsa felett, a mikor nem függ senkitől, csak a maga akaratótól, avagy mondjuk helyesebben a maga szeszélyétől.

Hogy miért szökött meg a szülői háztól, miért hagyta ott az iskolát, s az iskolában az ő társait: arról nem szól a krónika. Bizonyára nem volt valamivel vagy valakivel megelégedve. Már pedig az komoly, fontos dolog, ha egy tizenegy esztendő diák nincs valakivel vagy valamivel megelégedve. Azon nyomban segíteni kell. A tizenegy esztendő diák elvárja a szüleitől meg az iskolától, hogy mindent az ő kedvére tegyenek, különben kapja magát, világgá megy. Ehhez hasonló fenyegetések nem is olyan ritkák manapság.

És hova megy a diák, a ki hirtelen eltűnik az iskolából és a szülei háztól? Nyilván hajóra ül Kecskeméten s a Robinson szigeténél ügyesen hajótörést szenved, a parton egyet alszik, s aztán másnap megkezdi az új életet. Így színezi ki a gyermek-fantázia a kalandos életet, melyről esodálatos történeteket olvasott, de a valóságban egyeb vége szokott lenni a megszököéseknek.

Nagyon szomorú jelenség ez. Éretlen elmének hebehurgya elhatározása, szeszély, a mely a legnagyobb szívtelenséggel és halátlansággal szövetkezik. Éretlenség, mely a világot egy darabka földnek nézi, hol minden ember a megszökött diákokat várja ölelő karral, s mindent elkövet, hogy új otthonra, új szerető szülőkre találjon. Megtévelyedett gyermek te, a ki oda hagyod az éretted fáradozó, aggódó szülők hajlékát, milyen szívtelen és halállan vagy te! Nem gondolsz-e

arra, hogy üresen hagyott székedre, ágyacskádra sírva borul le a te apád és anyád és szorongó szívvel lesnek minden zörejt: hátha most jön? Van-e neked fogalmad arról a szenvedésről, melyet legnagyobb jótévedőidnek okozol?

A világ nagy, s mindenütt vannak jó, de vannak rossz emberek is. Bármely szögletébe tévedj a nagy világnak: *munka és kötelesség* várnak reád; nem akadsz emberre, a ki ingyenvaló jó-ságból megveti ágyadat, virraszt álmaid felett, szeszélyes, önző kívánságaidat teljesíti.

Az első éjszaka, melyet idegen föld alatt kell eltöltened: eszedbe juttatja oktalanságodat, s ha van szivedben csak egy csöppje a gyermeki szeretetnek: ellened lázad az, megtévelyedett, boldogtalan gyermek!

Nézd a kis méhet, mihelyt napvilágra jön, kezd dolgozni. Együtt dolgozik szülőivel, társaival. Gyámolító kézre nincs szüksége, *önállóbb*, mint te vagy most tizenegy esztendő korodban, s mint leszel húsz esztendő korodban is talán. Ez a kis féreg él és munkálkodik, munkájában benne van a *hála*, benne van a ragaszkodás . . . Mi voltál te egy napos, egy éves korodban, s mi vagy most? Hol van még az az idő, mikor jogot szerzel arra, hogy sorsodat magad intézd? Az adósságok hosszú láncolata áll előtted — s ime, te úgy teszel, mint a gonosztevő, meglopod a szívét jótévedőidnek, ott hagyod nyomorultul az adósságot, melyet meg kellene most szeretettel és engedelmséggel, majd munkával és gyámolító kézzel fizetned.

Az élet nagy iskolája vajmi keserű, kiábrándító tanúsággal leezkített meg minket embereket. Ebből az iskolából megtépett szárnyakkal, megalázkodva és bűne-bánva szokott kikerülni az olyan ember, a ki könnyelmű, szeszélyes játéknak szokta nézni az életküzdelmet. A «megszö-